

Ročník III, číslo 1, leden 2009

Ochrana přírody a krajiny v kraji Vysočina

Zpravodaj

Vydalo Regionální centrum Českého svazu ochránců přírody Kněžice.

K DALŠÍMU OSUDU STANICE OCHRANY FAUNY V PAVLOVĚ

Stanice ochrany fauny v Pavlově u Ledče nad Sázavou si za dobu své dvacetileté existence vytvořila pozici uznávaného odborného pracoviště zaměřeného na problematiku ochrany ohrožených druhů. Kromě odborných projektů se věnovala také osvětové práci a propagaci ochrany přírody. Stanici za dobu její existence navštívily desetitisíce návštěvníků, pracovníci navíc vyjížděli na celou řadu dalších akcí, na kterých – obvykle s ukázkou živých chovanců stanice, vysvětlovali problémy spojené s ohrožením a ochranou těchto živočichů v přírodě. Stanice byla proto i mezi širokou veřejností velmi populární a uznávaná.

Je proto vcelku pochopitelné, že tisková zpráva AOPK ČR ze 14. 11. 2008, ve které ředitel AOPK ČR oznámil své rozhodnutí ukončit činnost Stanice ochrany fauny v rámci AOPK ČR k 31. 12. 2009, vzbudilo mezi veřejností velmi širokou odezvu.

Vzhledem k tomu, že jsem stál u zrodu tohoto pracoviště (a z pozice vedoucího havlíčkovského střediska AOPK ČR jsem byl za chod tohoto pracoviště po celou dobu jeho existence zodpovědný), rád bych zde krátce shrnul historii Stanice a pokusil se nastínit i perspektivy její další existence.

Záměr vzniku Stanice se začal rodit již v roce 1987. Hlavním cílem bylo vytvořit stanici specializovanou na záchranu tehdy kriticky ohrožené vydry říční. Vznik stanice byl v té době připravován „přes železnou oponu“ ve spolupráci s německými a především holandskými kolegy, kteří podobná zařízení ve svých zemích provozovali a kteří se intenzivně věnovali záchraně vydry na celoevropské úrovni. Nákup pozemků, nemovitostí a stavba prvního vydřího výběhu proběhly již v roce 1988–9 v režii tehdejšího Okresního vlastivědného střediska v Havlíčkově Brodě. Hlavní část výstavby Stanice byla však zahájena až v roce 1991 již pod hlavičkou Českého ústavu ochrany přírody, jehož součástí se tehdejší okresní pracoviště ochrany přírody v Havlíčkově Brodě stalo. V této etapě došlo k výstavbě dalších pěti velkých vydřích výběhů včetně prosklené podvodní pozorovatelné, útulku pro handicapované živočichy, zařízení pro chov ohrožených druhů sov a k celkové rekonstrukci všech budov. Další etapa rozvoje Stanice proběhla v roce 1994, kdy bylo rozhodnuto o přesunu záchranného chovu sokola stěhovavého a raroha velkého do Pavlova. Podařilo se zde vybudovat komplex velkých voliér, splňujících moderní požadavky pro úspěšný chov těchto dravců. V následujících letech byly chovné prostory postupně dále rozšiřovány až do současného stavu, kdy je stanice plně vybavená k tomu, aby mohla zajistit chovy ohrožených druhů, péči o handicapované živočichy i péči o živočichy zabavené Českou inspekcí životního prostředí (Stanice má statut tzv. záchranného centra CITES).

Priority činnosti Stanice se pochopitelně v průběhu času vyvíjely a upravovaly podle aktuálních požadavků moderní druhové ochrany. V době vzniku Stanice byla výraznou prioritou záchrana vydry říční. V této době byla velikost populace vydry v ČR odhadována na cca 300 – 350 jedinců a druh byl tedy skutečně ohrožen vyhynutím. Stanice se stala prvním místem v ČR, kde se podařilo odchovat mláďata vydry. Ta byla využita pro reintrodukční projekt vydry v Jeseníkách, kde byla vydra již před desetiletími vyhubena. Od počátku byla Stanice zejména díky kolegovi Alešovi Tomanovi zapojena do řady mezinárodních výzkumných projektů, Pavlov se stal neformálně uznávanou autoritou v oblasti výzkumu a ochrany vydry v ČR. Postupně se díky zlepšujícím se podmínkám prostředí populace vydry dostala mimo nebezpečí vyhynutí a aktivity Stanice se přesunuly od odchovů a základního výzkumu k řešení praktických problémů, spojených především s řešením konfliktu vydry se zájmy rybářství. Důraz začal být kladen také na osvětovou práci, k čemuž má Stanice zcela optimální podmínky. Přímý kontakt se vzácným zvířetem ve spojení s výkladem průvodce si brzy získal velmi široký okruh příznivců – od předškolních dětí, školských zařízení, amatérských milovníků přírody, fotografů až po odborné biology a výzkumná pracoviště.

Podobný průběh měl i záchranný program sokola stěhovavého a raroha velkého. Na počátku devadesátých let byl sokol v ČR považován za vymizelý druh a i zde byl v prvních fázích programu realizován odchov a vypouštění mláďat do přírody. Také v tomto projektu sehrávala Stanice velmi významnou roli, koordinovali jsme nejen vypouštění i všechny další aktivity k záchraně obou druhů v celé ČR. S postupným nárůstem populace byl odchov mláďat pro vypouštění postupně zastaven a další aktivity byly zaměřeny na přísnou ochranu nově vzniklých hnízdišť.

Kromě sokola, raroha a vydry byl ve Stanici v různých fázích prováděn odchov řady dalších ohrožených druhů, jako sysla obecného, sovy pálené, sýčka obecného a dalších. V současné době jsou cíleně odchovávána mláďata dvou druhů, puštíka bělavého a norka evropského. Právě tomuto druhu hrozí v celé Evropě akutní nebezpečí vyhynutí a záchranný chov je zcela nezbytným krokem k jeho záchraně.

Stanice od svého počátku funguje také jako útulek pro handicapované živočichy, každoročně přijímá cca 200–300 zvířat dočasně neschopných života v přírodě. Dlouhodobě je také využívána Českou inspekcí životního prostředí jako centrum pro umístování živočichů zabavených z nezákonných chovů.

Hlavním posláním Stanice v posledních letech je však jednoznačně osvěta a propagace, zaměřená na ochranu ohrožených druhů živočichů. Právě spojení praktické činnosti, přímého kontaktu s živočichy a odborného výkladu přivede do Pavlova každoročně kolem pěti tisíc návštěvníků. Přibližně stejný počet se pak účastní dalších výjezdních akcí, pořádaných pracovníky Stanice. Ekologickou osvětu

se daří šířit i prostřednictvím médií. Nebyl to zdaleka jen známý večerníček o Vydrýskovi, ve Stanici vznikla dlouhá řada reportáží a pořadů, které významně přispívají k zájmu veřejnosti o ohrožené druhy a mizející přírodu.

Nechci se v tomto příspěvku vracet k diskusi o správnosti učiněného rozhodnutí ředitele AOPK ČR ukončit činnost Stanice ve struktuře AOPK ČR. Ředitel organizace je odpovědný za plnění úkolů organizace a k tomu musí přijímat občas i nepopulární opatření. Rád bych ale v krátkosti shrnul, jaké jsou v současné době perspektivy dalšího zachování Stanice.

Přechod pracoviště na jiného provozovatele není totiž úplně jednoduchý. Rozsáhlý a vybavený areál má značnou hodnotu a pravidla hospodaření se státním majetkem neumožňují např. bezplatně převést státní majetek na nového provozovatele. Část nemovitostí Stanice patří dnes po proběhlé restituci původním vlastníkům. Ti další existenci stanice podporují a vytvářejí maximálně vstřícné podmínky pro další jednání, nicméně i tento majetek má svoji hodnotu a nástupnický subjekt musí tento problém vyřešit. Otázkou je i zajištění následného provozu – péče o poraněné živočichy i řada dalších činností Stanice nemůže být ze své podstaty zisková, a pokud má být zachována, musí být podporována z veřejných zdrojů. Prvním partnerem pro jednání o dalším osudu Stanice byl proto zákonitě Kraj Vysočina. Jak byla veřejnost již tiskem informována, v polovině ledna navštívil Stanici krajský radní pan Zdeněk Ryšavý. Ten po návštěvě oznámil, že Kraj má na zachování Stanice zájem a bude hledat cesty k udržení její existence. Problém podle jeho slov v únoru projedná Rada kraje, která rozhodne o dalším postupu. Ředitel AOPK ČR zároveň veřejně přislíbil maximální vstřícnost při řešení převodu Stanice na jiného provozovatele. Další osud Stanice je tedy dosud předmětem jednání. Zatím není vyjasněná ani podoba nástupnické organizace – v úvahu připadá buď zřízení nové příspěvkové organizace kraje, převzetí Stanice některou z existujících organizací nebo vznik nové nevládní organizace se smluvním vztahem s krajem. Vzhledem k tomu, že čas utíká velmi rychle, vzniká v Pavlově základ budoucí nevládní organizace, která je připravená v případě podpory ze strany Kraje Vysočina Stanici dále provozovat. Ochotu pomoci projevíly také některé současné nevládní organizace. Všechny varianty jsou však pochopitelně vázané na finanční podporu z veřejných zdrojů.

Další osud Stanice ochrany fauny v Pavlově tedy dosud vyjasněn není, odpovědi na všechny zmíněné otázky přinesou následující týdny a měsíce. Dosavadní velký zájem veřejnosti o řešení situace v Pavlově ukázal, že Stanice má v systému ochrany přírody a ekologické výchovy v kraji své významné místo. Věřím proto, že ti, kdo budou ve finále o osudu Stanice rozhodovat, tuto skutečnost ocení a že se cestu k zachování tohoto specifického pracoviště podaří nalézt.

Ing. Václav Hlaváč, vedoucí střediska AOPK ČR v Havlíčkově Brodě

Vzpomínka na úvod

I když je to půl roku a čas již zmírnil nejbolestnější chvíle, dovolte mi ještě tuto vzpomínku.

Dne 27. ledna 2009 by se dožila 76 let paní Mgr. Květoslava Burešová. Tato nestorka ekologické výchovy a ekologička tělem i duší nás opustila dne 20. července 2008 po krátké těžké nemoci.

Mgr. Květoslava Burešová (1933) vystudovala Pedagogický institut Jihlava, aprobace biologie, pěstitelské práce, tělesná výchova. Učila třicet let na Základní škole v Kněžicích u Třebíče. V roce 1973 založila přírodovědný oddíl Mladých ochránců přírody, později s manželem Stanici mladých přírodovědců. V roce 1988 na tuto činnost navázala místní organizace Českého svazu ochránců přírody v Kněžicích, jejíž byla dlouholetou předsedkyní. V roce 1991 stála u zrodu Střediska ekologické výchovy Chaloupky. Byla dlouholetou členkou Komise ekologické výchovy ČSOP.

Za svoji tvůrčí pedagogickou činnost a dlouholeté prosazování a realizaci praktické ekologické výchovy dětí, mládeže a učitelů získala několik ocenění: II. cena XXX. ročníku ústředních pedagogických čtení (1985), Nestor ekologické výchovy (Uherské Hradiště 1997), Cena ministra školství, mládeže a tělovýchovy (1999), Cena ministra životního prostředí (2004).

Je autorkou a spoluautorkou řady metodických publikací a pomůcek. Jejím heslem při výchově a výuce dětí a při předávání zkušeností dospělým bylo „Řekni mi a zapomenou, ukaž mi a budu si pamatovat, nech mě udělat a budu si pamatovat na celý život.“

Tato nejvýznamnější a nejvýraznější osoba ekologické výchovy na Vysočině nyní odešla a bude všem velice scházet. Jako kolegyně, přítelkyně a člověk. Zůstane však po ní také prázdné místo jako po skvělé odbornici a pedagožce, která celý svůj život zasvětila vzdělávání a výchově budoucí generace. Její odkaz tu tak navždy zůstane s námi a v nás.

Za kolegyně a kolegy ze střediska Chaloupky a členy ZO ČSOP Kněžice

Iveta Machátová

✿ V ROCE 2008 POKRAČOVALA SEKCE STUDÁNKÁŘŮ PŘI ČESKÉM SVAZU OCHRÁNCŮ PŘÍRODY JIHLAVA VE SVÝCH STUDÁNKOVÝCH AKTIVITÁCH. Zdokumentovali dalších 20 studánek a pramenů, zejména z okolí Jihlavy, Polné a Batelova. Zvláště v okolí Polné za rybníkem Peklo jsou studánky pěkně upravené, zásluhou polenských skautů. Dvě nově zastřešené studánky, Anetka a Pod Kopulajem, v oblasti Vysokého kamene u Jihlavy vynesly v soutěži O studánku Vysočiny druhé až třetí místo. Tvůrce úpravy, truhlář Karel Hobza, byl oceněn uznáním poroty za zhotovení esteticky působivého díla. Bylo vyčištěno šest studánek v oblasti Vysokého kamene a Hosova, kde se o Kamennou studánku starají mladí ochránci přírody v čele s Petrem Toušem.

V roce 2009 budou v dokumentaci studánek pokračovat. Zásluhou ing. Jaroslava Kněžíčka by začátkem roku mělo být k dispozici CD „Studánky a prameny Jihlavská“, obsahující většinu dosud zmapovaných studánek za čtyři roky činnosti. Ochranáři vyčistí studánky, které mají v evidenci ČSOP Jihlava a nejméně jednu další zastřeší. Sledují obnovu historické Císařské studánky v Hosově, která je na soukromém pozemku.

Za úvahu stojí nápad, vyznačovat studánky na označených turistických trasách symbolem – značkou. Pomohl by k další propagaci těchto skvostů v naší krajině.

I v roce 2009 připravují několik studánkových akcí a pochodů. Sledujte www.ekovysocina.cz, budeme vás informovat.

✿ KRAJ VYSOČINA ZNÁ SVOU STUDÁNKU ROKU 2008.

Studánkou Vysočiny roku 2008 se stala Kalinova studánka u Jinošova nedaleko Náměště nad Oslavou. U příležitosti světového Dne vody vyhlásilo na jaře letošního roku občanské sdružení Zelené srdce druhý ročník ankety Studánka Vysočiny roku 2008 o nejkrásnější, nejlepší, nejmilejší, nejchutnější studánku kraje Vysočina. Vítěznou studánkou, kterou vybrala porota z šesti navržených, se stala Kalinova studánka u Jinošova nedaleko Náměště nad Oslavou. Studánka ocenění získala za péči, kterou ji už třicet let věnuje rodina Kalinova a stará se o ni již třetí generace opatrovatelů. Studánka získala tabulku s označením Studánka Vysočiny roku 2008 a vítězný návrh odměnili pořadatelé knihou o studánkách.

Cílem ankety, která snad bude pokračovat i v příštím roce, je upozornit na krásná místa v kraji Vysočina, mezi které studánky bezesporu patří, ale také na jejich stav, který je v některých případech žalostný.

✿ KOSOVSÁ ALEJ BUDE VÝZNAMNÝM KRAJINNÝM PRVKEM

Kdo chodívá občas na vycházky z Jihlavy po silnici za psychiatrickou léčebnou směrem na Kosov, jistě v době vegetace obdivuje nádhernou lipovou alej. Přes 140 stromů lípy velkolisté a lípy malolisté lemuje silničku kolem elektrické rozvodny a košatými korunami a je ozdobou krajiny. Odhad stáří je 70–80 roků.

Jihlavští ochránci přírody navrhli alej na ochranu. OŽP Magistrátu města Jihlavy v odpovědi uvedl, že alej je velmi cenným prvkem zeleně kolem silnice, ovšem v horším zdravotním stavu (prosychání v korunách, poranění stromů od projíždějících nákladních automobilů, tlakové vidlice). Stromy mají velkou ekologickou a estetickou hodnotu a je v zájmu ochrany přírody, aby o ně bylo pečováno a neprobíhalo neodborné zásahy. Proto Magistrát zahajuje správní řízení, jehož výsledkem by měla být registrace této zeleně jako významného krajinného prvku.

✿ KAMPAŇ „ZACHRAŇME STROMY“ ODSTARTOVALA NA VYSOČINĚ

Před několika lety padlo na Vysočině během zimního období několik alejí, které po mnoho desítek let zdobily zdejší půvabnou krajinu. Letos Sdružení Arnika zveřejnilo petici, jejímž cílem je podobným excesům zabránit. „Formulovali jsme několik základních požadavků, které by zajistily lepší právní ochranu stromů. Patří mezi ně povinnost zpracovávat odborné posudky, nezávisle rozhodovat o kácení (vyvarovat se střetu zájmů), vždy současně nařizovat náhradní výsadbu za vykáčené stromy, omezit možnosti, kdy lze kácet jen na oznámení a zrušit výjimky silničářům a správcům toků,“ shrnula požadavky petice Jana Vítnerová z jihlavské Arniky. Petici podpořili svou účastí v petičním výboru například zpěvačka Hana Hegerová, lékařka Eva Schallerová, starosta obce Slavičky Jiří Váral nebo biolog Jan Pokorný.

*Jiří Žáček
Havárie*

*Sedm dní poté, co si odseděl
15 let za loupeže, podvody a vraždu
havaroval K. M. s ukradeným nákladákem
nedaleko obce B.
a při převozu do špitálu zemřel.
Vůz jel tak rychle,
že při nárazu zlomil vzrostlou lípu.
Na její torzo umístili
truchlící pozůstatí
křížek s věčným světlem.*

*Kdo uctí stejně láskyplně
strom, který nikdy nikoho
neoloupil, nepodvedl ani nezavraždil,
naopak ze všech sil vyráběl kyslík,
aby měl každý šmejda
co dýchat ???*

Mnohé výzkumy poukazují na to, že stromy významně ovlivňují kvalitu životního prostředí, které je bohužel v poslední době nepříznivě ovlivňováno nárůstem dopravy, výstavby i průmyslového znečištění. Listy eliminují nebezpečný polé-
tavý prach (PM10), který na sebe váže další škodliviny, například těžké kovy a organické látky, které pak snáze pronikají do dýchacího ústrojí. Je prokázáno, že stromy zvyšují vlhkost vzduchu (vypaří za den 50-80 litrů vody), omezují letní žár (pod korunou stromu může být až o 6 stupňů nižší teplota oproti okolí), produkují kyslík a naopak pohlcují oxid uhličitý, navíc podporují i proudění vzduchu. Jsou útočištěm drobných živočichů a samozřejmě mají také estetický význam – pohled na vzrostlý zdravý strom je přece nesrovnatelně příjemnější než dojem z betonové plochy.

Vyslyší-li poslanci, ministři či zastupitelé požadavky petice, mělo by se v budoucnu zabránit i takovým případům, jaký se nedávno odehrál v Horní Cerekví, kde bylo vykáceno 11 stromů přímo u hřiště. Důvod? Ze stromů padalo listí a větve. Stromy ale chránily před prachem, v létě před horkem, vytvářely kyslík, zkrátka zlepšovaly životní prostředí i dětem z přiléhající školy. A místní se o tom bohužel dozvěděli, až když se do stromů zakously pily. Právě veřejnost chce Arnika do rozhodování o podobě životního prostředí více zapojit. Vždyť lidský zájem nemůže končit u vrat našich domů či budoucnosti jedné či dvou generací.

✿ NEVYŘEŠENÉ HŘÍCHY Z MINULOSTI: SKLÁDKA V POZDÁTKÁCH

Skládka nebezpečných odpadů v Pozdátkách na Třebíčsku je více jak 11 let v havarijním stavu. Hodně o ní bylo napsáno, hodně se o ní mluvilo, padlo i několik slibů urychleného řešení - před rokem či vloni na podzim. Vláda letos 19. ledna však znovu odložila odkup skládky státním podnikem Diamo a opět posunula rozhodnutí o týden. Možná je ve chvíli, kdy čtete tento text, o něco jasněji, každý odklad však představuje větší nebezpečí další havárie, dalšího znečištění okolního prostředí. Doufejme, že se z této zkušenosti poučí ti, co o podobných podnicích rozhodují – lepší kontrolou přesunů vlastnictví, důrazem na dodržování bezpečnostních opatření, bezodkladný, razantní a komplexní přístup ke krizovým situacím. Ale především preventivní opatření – klíčové je naučit se omezovat odpady, například využívat recyklovatelné materiály a předměty vyrobené z recyklovaných materiálů a především eliminovat z našich životů toxické látky, které způsobují potíže při výrobě, používání i likvidaci.

Karel Holub
Blues za staré šunky

*Vyřadil jsem škodovku,
zákon na mne tlačí,
rowerům a pežotům
ve městě nestačí.
Z emisí prý mívají
dopraváci žal.
Nákladáky a fabriky,
ty ať smrdí dál.
Je to firemní kapitál.*

Stalo se

PÉČE O MOKŘADY V BÝVALÉM PÍSTOVSKÉM VOJENSKÉM PROSTORU V ROCE 2008

Mgr. Jaromír Maštera

Pobočka ČSO na Vysocíně, jaromir.mastera@gmail.com

Na jaře roku 2008 se naší organizaci podařilo od města Jihlavy získat k užívání cca 7,5 ha pozemků na okraji bývalého vojenského prostoru u Pístova. Jedná se především o mokřadní plochy, s velkým podílem náletových dřevin. V západní části lokality se doposud zachovaly fragmenty podmáčených a mezofilních luk s výskytem vemeníku dvoulistého a dalších rostlin. A právě na péči o tyto biotopy jsme se v letošním roce zaměřili.

S podporou Programu péče o krajinu MŽP jsme v letních měsících provedli dvě seče na loukách o ploše 1200 m², zaměřených na potlačení expanze třtiny křovištní. V souvislosti s kosením bylo nutno odstranit nálet stromů a keřů na ploše nejméně 30 m². Pokácená a pokosená hmota byla uložena na několik degradovaných míst v sousedství tak, aby v budoucnu mohla sloužit např. jako zimoviště pro obojživelníky, plazy a menší savce.

Kosení a vyhrabávání dolní vemeníkové loučky – druhá seč.

Hloubení jedné z tůní.

Vzhled spodní části lokality před zásahem (červen 2008).

Vzhled spodní části lokality po zásahu a zaplnění tůň vodou (prosinec 2008).
Foto: J. Maštera (u všech fotek)

Na spodní louce jsme v průběhu srpna a září ručně obnovili tři tůňe o velikostech zhruba 20, 20 a 5 m². Tůňe mají průměrnou hloubku kolem 30 cm, maximální pak 70 cm. K těmto větším tůňím byly dále vytvořeny mikrotůňky pro hmyz a jiné bezobratlé živočichy o maximální hloubce 30 cm.

V příštím roce budou naše práce v bývalém vojenském prostoru pokračovat. Bude opět probíhat kosení vemeníkových luk, v plánu je i rozšíření kosení na další dvě doposud oddělené menší loučky, s výskytem několika desítek exemplářů těchto chráněných rostlin. Bude probíhat kácení náletových dřevin v různých částech pronajatých pozemků, a to za účelem prosvětlení lučních biotopů, stávajících tůňí a pramenišť. Plánujeme zde také ručně obnovit několik dalších, převážně zazemněných tůňí.

Velkým problémem v této části bývalého vojenského prostoru je v současnosti stále narůstající množství černých skládek. V polovině prosince 2008 byla většina těchto skládek odklizená, a to díky zajištěné finanční, materiální i personální podpoře od odboru životního prostředí jihlavského Magistrátu, jejímž pracovnícím tímto patří náš dík. Odklizení skládek ale není trvalým řešením, v příštím roce bude nutné přistoupit k uzavření hlavní příjezdové cesty na pozemky, nejlépe pomocí lesnických závor. Snad se nám na takové opatření podaří sehnat dostatečnou finanční podporu např. z grantových programů MŽP.

NAUČNÁ STEZKA „ZA HUMNY“

Kousek od budovy staré školy v Horní Krupé vzniká naučná stezka „Za humny“. Měla by se stát zábavnou a živou „venkovní učebnou“. První část trasy vede starou úvozovou cestou, zčásti zavezenou odpadem. Na pomoc při úklidu tohoto úvozu se sjeli a sešli dobrovolníci na prvním pracovním vzdělávacím soustředění „Slunečnice“ začátkem srpna. I když byl starým skládkovaným materiálem naplněn velký kontejner na odpad, čištění trasy pro stezku je v samém počátku. Moc bychom stáli o technickou pomoc Kraje Vysočina. Vlastními silami budeme na jaře a při druhém letním soustředění, 27. 7. – 3. 8. 2009, pokračovat tak rychle, jak jen dokážeme. Každého, kdo by nám mohl a chtěl pomoci, rádi uvítáme. Divokost přírody téhle části stezky nás z jiného úhlu pohledu těší a doufáme, že ji budeme umět využít a vytvořit dětem prostor pro opravdu výrazné zážitky.

Druhá část naučné stezky vede po polní cestě mezi bohatě porostlou mezí a okrajem pole, jsou odtud velmi hezké výhledy, které inspirovaly k vytvoření „okna do krajiny“, jednoho ze zastavení na stezce. Dalšími dřevěnými prvky, které už na jaře děti využijí, jsou velký xylofon z různých druhů dřev a „hmatový domeček“ pro poznávání přírodnin. Přejí bychom si, aby návštěvníci stezky zapojili svou fantazii a své smysly, v případě již vytvořených zastavení zrak, sluch a hmat. Stezka nebude v první řadě poskytovat texty k přečtení, ale nabídky k vnímání. Pro vzdělávací účely bude později doplněna pracovními listy, které bude možné, ne však nutné, využít.

Díky podpoře nadace Partnerství jsme na podzim kolem stezky vysázeli přes 60 ovocných stromů a různých drobných keřů užitečných lidem i zvířím a ptákům.

Kromě nadace Partnerství oba projekty podporuje Kraj Vysočina, obec Horní Krupá, místní farní sbor ČCE a další organizace a dobrovolníci.

NA HABERSKU PO NOVÉ ORNITOLOGICKÉ POZOROVACÍ STEZCE

Jaroslav Rychlý,
Ornitologický klub Vysočina

Zájemci o přírodu a turistiku mají novou možnost seznámit se s dalším koutem cenné přírody na Vysočině, a to v severní části Havlíčkobrodsko. Již přes deset let se snaží členové a příznivci zdejšího ornitologického klubu o získání pozemků do dlouhodobého užívání (většinou na dvacet let) a jejich přeměnu na přírodní území. V letošním roce již celková plocha pronájmů překročila hranici 90 ha. Navíc na sebe většinou navazují, takže bylo možné přistoupit i k vybudování asi 3 km stezky.

Trasa začíná u informační tabule na hrázi Jiříkovského rybníka (Jiříkov u Kamena), kde asi v 1 km úseku umožňuje pozorování vodního ptactva na hladině 30 ha rybníka. Během roku zde můžeme zastihnout například až sedm druhů kachen, volavky bílé, mořské orly, nebo potápky roháče. U přítokové části nechybí mokřad, rákosiny, nebo stržená stěna s hnízdištěm ledňáčeků. Stezka dále pokračuje okolo nejcennější části přírody v širokém okolí, PR Havranky. 42 ha prostor málo dotčené krajiny stojí určitě za shlédnutí, ale i za velice ohleduplné chování. Zde je možno pozorovat bekasiny, bramborníčky, krkavce, nebo slyšet chřástala. Součástí rezervace je i Ptačí blato, rybník s litorálním pásmem a soustavou jezírek. Zde narazíme na kulíky, vodouše, nebo čápy černé. V další lokalitě, již stezka protíná, byly vybudovány další vodní nádrže pro obojživelníky. Podle výskytu zmije obecné dostaly název Zmijí jezírka. Poté stezka vstupuje do nejstarší ornitologickým klubem pronajaté lokality, Sedletínských jezírek. Opět soustava uměle vybudovaných vodních ploch hlavně pro obojživelníky a ohrožené rostliny. U největšího jezírka je možné posedět a nasvačit se. Je zde i informační tabule. V těsném sousedství posezení se nachází další zajímavá plocha, Kosatcová louka s výskytem ohroženého kosatce sibiřského. Na samý konec ještě zbývá dojít k 4 m kamennému kolosu. Keltský menhir zaujme nejenom zájemce o naši dávnou historii. Lidé se zájmem o léčitelství jezdí na takováto místa čerpat léčivou energii, která prý skrze menhiry proudí z nitra Země. Je ale možné že zrovna na Vás toto tajemné místo žádné účinky mít nebude. I tak výletem do těchto zajímavých míst, ať již soukromě, nebo jako účastníci Vítání ptačího zpěvu, které se zde pravidelně pořádá, pro své zdraví určitě něco uděláte.

Fotografický průvodce po stezce i s popisem a další zajímavosti na stránkách klubu www.sedletin.cz

VÝSADBY DŘEVIN 2008

Lucie Brázdová,
ZO ČSOP Pacov

Každým rokem se snaží ZO ČSOP Pacov využívat zdroje financí poskytované ve prospěch ochrany přírody a krajiny či vzdělávání dětí a veřejnosti. Letos byly realizovány výsadby odborně zaštitěné ČSOP Pacov na základě čtyř žádostí.

ČSOP podávalo žádost v prvním termínu uzávěrek na výsadby v k.ú. Velká Rovná, Bedřichov, Zhořec a Zhoř. Výsadby pracovní zaštitilo myslivecké sdružení Zhořec v počtu cca 20 pracovníků, jejich pracovní tempo bylo bezkonkurenčně nejrychlejší a kvalita provedení byla také perfektní. Myslivci takto přispěli k navrácení více jak 500 keřů a přes 200 stromů do krajiny. Peníze, co si touto formou vydělali, budou využity na léky a nezbytné příkrmování zvěři v zimním období.

Dále sázeli klienti občanského sdružení LADA (občanské sdružení pro pomoc mentálně postiženým), kteří v počtu šesti sazečů v katastru obce Zhořec v lokalitě „Na Zámku“ zasadili skupinky keřů. V rámci této žádosti bylo zaměstnáno cca 40 lidí.

V druhém termínu příjmu žádostí jsme podávali na Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR, která administruje a schvaluje žádosti, ještě jednu žádost. Ve spolupráci s obcí Obrataň jsme připravili výsadbu v k.ú. Hrobská Zahrádka. Bylo zde vysázeno 35 stromů a 84 keřů.

Další žádost byla podána městem Pacov. V rámci této žádosti byla vyhlášena akce pro veřejnost „Zasad si svůj strom!“. Studenti gymnázia Pacov vytvářeli plakáty, každý byl originálem. Bohužel se akce termínově sešla s pochodem turistů. Přišlo kolem 10 lidí. Akci pro veřejnost významně podpořili členi Mladých ochránců přírody (MOP) při Pacovské základní organizaci ČSOP. Přišli s rodiči a kamarády a dokončili to, co bylo pro veřejnost připraveno. MOPci se podíleli i na přípravách lokalit tj. hrabání a úklid. Touto prací si zajistili aspoň část spolufinancování k dotaci, kterou dostali na svou činnost od Fondu Vysočiny.

Majoritní část práce na výsadbách kolem cest z Pacova na Hrádek odvedlo 26 studentů s třídní učitelkou z Gymnázia Pacov. Takto si přivydělali na maturitní ples. Na výsadbě dřevin v rámci žádosti podávané městem Pacov se tedy podílelo přes 50 lidí, bylo vysázeno 264 keřů, 151 listnáčů a 81 ovocných stromů.

Obsáhlou žádost podával Svazek obcí mikroregionu Stražiště. Sázelo se na katastrech obcí Lukavec, Lesná, Salačova Lhota, Jetřichovec a Vyklantice. Práci zastalo přes 50 lidí. Jednalo se především o obyvatele obcí, v jejichž katastrech se výsadby realizovali, a o členy a přátele ČSOP Pacov. Vysadilo se 522 keřů, 164 listnáčů a 125 ovocných stromů.

Kromě velkého množství pracantů se na výsadbách významně podílelo 9 koordinátorů, bez nichž by nebylo možné takto velké akce zrealizovat. Za každou projektovou žádost odpovídal jeden hlavní koordinátor. Ten má k dispozici pro každou z lokalit ještě dalšího koordinátora. Výsadby totiž z velké části probíhají současně. Je to podmíněné dovozem rostlinného materiálu expedovaného v určitém termínu ze školky.

Celkem se v rámci výsadeb zajišťovaných ČSOP Pacov v roce 2008 zaměstnalo kolem 150 lidí, vysadilo se přes 1300 keřů a kolem 800 stromů.

VYBUDOVÁNÍ „TŮNÍ MEZI HAMRY“

*Renáta Švecová,
ZO ČSOP Pacov*

Na jaře tohoto roku jsme se s kolegy z Českého svazu ochránců přírody v Pacově rozhodli vybudovat několik zemních tůní pro obojživelníky. Jedná se o 6 tůní v údolí Trnavy, v katastru obce Bedřichov. Výběr vhodného pozemku byl prováděn dle krajinné potřeby, vhodnosti biotopu a podle ochoty majitele pozemku souhlasit s realizací zásahu. Při tvorbě těchto tůní se jedná především o prohloubení stávajících depresí na lokalitě a poté při vysoké hladině podzemní vody dojde k jejich samovolnému naplnění. Každá tůň půdorysně zabírá cca 50 m² a svažují se do maximální hloubky 1,2 metru. Při tvorbě je důležité mít sklony svahu mírné, a to kvůli stabilitě břehů, dobré přístupnosti pro obojživelníky, dále kvůli rozvlnění pobřežní zóny a bezpečnosti. Nechceme přece, aby nám tůně fungovaly jako pasti pro zvířata nebo osoby.

Vlastní realizace proběhla v létě tohoto roku a předcházela jí právě již zmíněný souhlas vlastníka pozemku. Také byl projekt projednáván s příslušnými orgány a organizacemi. Terénní práce spočívaly v hloubení za pomoci rýpadla CAT 303 a vytěžená zemina byla použita k vyrovnání sousedního zemědělského pozemku.

Celý projekt byl po ukončení prací předán Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR a finanční prostředky byly poskytnuty v rámci Programu péče o krajinu.

Budování či obnova tůní je velice důležitá pro zadržení vody v krajině a celá tato akce přispěje k ochraně, uchování a obnově přírodní rozmanitosti.

Environmentální výchova vzdělávání a osvěta na školách

PŘÍRODA JE NÁŠ KAMARÁD

Zuzana Jurková a Pavel Kříž

ZŠ Hany Benešové Bory a ZO ČSOP Bory

To je projekt podpořený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy z Rozvojového programu „Podpora Environmentální vzdělávání, výchovy a osvěty ve školách“ jenž uskutečnila v roce 2008 Základní škola a Mateřská škola Hany Benešové v Borech.

Jak už možná víte, ZO Českého svazu ochránců přírody Bory vytvořila a stará se o Naučnou stezku Šebeň, která je věnovaná lesním mravencům druhu *Formica polyctena*. Naučná stezka je navštěvována nejen veřejností, ale i žáky různých škol. Jsme přesvědčeni o tom, že může být vhodným objektem pro doplnění školní výuky. Hledáme proto možnosti, jak tento cíl naplnit.

Vhodná příležitost se naskytla v rámci uvedeného projektu. S borskou školou průběžně spolupracujeme a přivítali jsme možnost finančně tento projekt podpořit. Součástí projektu byla řada zajímavých činností. V našem článku popíšeme tvorbu dvou pracovních listů pro žáky základní školy. Pro I. stupeň ho sestavila paní učitelka Mgr. Zuzana Jurková, členka naší ZO ČSOP. A list pro II. stupeň sestavil pan učitel Mgr. Pavel Holánek z Velké Bíteše. Po odborné stránce texty přehlédl Mgr. Milan Daďourek, koordinátor programu *Formica* ČSOP. A tak se podařilo připravit barevné pracovní listy formátu A4 s obrázky. Obsahují otázky, které žáci mohou zodpovědět v průběhu a po absolvování naučné stezky. K vyplnění odpovědí je třeba být hodně pozorný. Pak se tu určují různé organizmy na obrázcích, doplňují se mezery v textu o mravencích a odpovídá na otázky z jejich života. Nechybí ani křížovka na zopakování.

Po zhotovení pracovních listů došlo na jejich vyzkoušení v praxi. Skupiny dětí dle věku a pod vedením „průvodců“ – žáků 9. třídy, samostatně bez učitele procházely naučnou stezku, pozorovaly co se kolem nich v lese děje a postupně vyplňovaly pracovní listy. Pro děti to bylo opravdové dobrodružství, protože byly samy v lese. Ale aby se nám úplně neztratily, šli učitelé s první, poslední a prostřední skupinou. Na předposlední zastávce si mladší děti zahrály na mravence. Musely společně vytvořit co nejdelší proužek papíru pomocí novin, nůžek a lepidla a stejně jako mravenci si museli rozdělit práci. A v cíli si přečetli básničku, kterou společně o mravencích složily. Ve škole jsme pak v dalších dnech práci jednotlivých skupin zhodnotili.

V příštím roce bychom chtěli uspořádat ve spolupráci se SEV Ostrůvek ve Velkém Meziříčí metodický seminář pro zájemce z řad učitelů. Začátkem roku 2009 rozešleme s pomocí Krajského úřadu mailovou cestou pracovní listy do škol našeho kraje.

Metodických listů bylo vytištěno 1000 ks. Kdo má o ně zájem může si požádat na adrese nebo telefonu ZŠ Hany Benešové v Borech, Bory 161, 594 61, tel: 566535177, popř. z.jurkova@seznam.cz

Zajímavosti z Vysočiny

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ V OKOLÍ MALÉHO BERANOVA U JIHLAVY: STROMY A ROSTLINSTVO (II. ČÁST) výťah z delší odborné práce

Ing. Milan Holub, CSc.

Malý Beranov

... Nález stříbra byl hlavním impulsem k rychlé kolonizaci zdejší krajiny od poloviny 13. století, který vedl k rychlému odlesnění rozsáhlého hraničního hvozdu. Vždyť pro několik tisíc horníků, hutníků a horních úředníků bylo třeba vypěstovat v okolí dostatek obilí a dobytka. Pro dolování a hutnění těžit dřevo a pálit dřevěné uhlí. Podle orientačních propočtů provedených v kutnohorském revíru bylo na vytěžení jedné tuny kvalitní rudy a na získání přibližně 1 kg stříbra jejím hutněním potřeba asi 15–20 kubických metrů solidního dřeva. Na zpracování chudé rudy, jaká byla většinou těžena v jihlavském revíru, padlo dřeva pochopitelně více. Rozsáhlé středověké odlesnění v okolí Jihlavy má svůj původ právě v dolování stříbra. Jak důkladně byla krajina odlesněna je nejlépe patrné z dobových vyobrazení města.

Původní lesní společenstva byla ve středověku samovolně nahrazena člověku odolnými dřevinami vytvářejícími výmladky z pařezů – zvláště břízou, klenem, lípou, lískou a olší. Smrky a borovice byly v okolí Malého Beranova vysazovány až od druhé poloviny 18. století na strmých údolních svazích. Do té doby byly lesy v okolí převážně pastevní – listnaté, světlé, s nezapojenými korunami stromů. Staré mohutné smrky z této původní výsadby dosud rostou spolu

s kleny v údolí potoka pod kosovskými rybníčky. Na plochých mírných svazích, jak je zřejmé z dobových vyobrazení, byla svažité pole, pastviny a úhory nahrazována smrkovými monokulturami až od posledních desetiletí 19. století. Od té doby přibýlo v katastru obce, který je 100 ha, téměř 10 ha monokultur jehličnanů oproti rozsahu lesů z poloviny 19. století. Rozsah lesa se tím téměř zdvojnásobil. Množství stromů přibýlo ve druhé polovině 20. století na zahradách a veřejných prostranstvích. Dnešní intravilán byl, podle dobových fotografií, ještě ve dvacátých letech minulého století prakticky bez stromů a keřů, neboli bez toho, čemu se říká roztroušená zeleň.

Díky nepatrné lesnické péči a polomům v posledním půlstoletí smrkové monokultury na strmých svazích zvláště pravého údolí Jihlavy ustupují náletovým dřevinám. Nejdříve na vývratech a děrách po vytěžených pařezech vyrostly břízy a osiky. Na vlhkých místech porosty osiky vytlačily černý bez, na skalnatých hřbítcích se šíří porost živě červeně kvetoucích podhorské růže „Pindulky“ (*Rosa pendulina*). Zajímavý je i výskyt zimolezu černého, nenápadného příbuzného oblíbené vonné „růži z Jericha“. Krátkověké dřeviny jsou vytlačovány klenem, ve vlhkých místech mezi skalními hřbítky smrkem i jedlí, v občasně zamokřených spodních částech svahů se šíří jasan.

Na rozdíl od jihu a k jihozápadu orientovaných svahů lípa a líska je v náletech řídká. Na starých, sice poměrně mohutných, ale množstvím mokrého sněhu olámaných lípách, je vidět, že jim strmé severní svahy příliš nesvědčí.

Skladba bylin i křovin reaguje i na to, že se v lese přestaly pást kozy, snížily se stavy divoké zvěře a lidé ze vsi přestali les čistit od klestí, které bylo používáno na otop. V lese je nižší přísun dusíku, kterým hnojil les pasoucí se dobytek. Z lesního porostu mizí např. kopřivy, maliník, ale také i jaterník a kopytník. Se vzrůstajícím podílem listnáčů klesá i kyselost půd a mizí před padesáti lety rozsáhlé plochy časné zjara bíle kvetoucího štavelu kyselého. V bylinném patru lze nyní hojněji nalézt i vzácnější liliovitě druhy – drobný žlutý křivatec, bílý pstroček dvoulistý, kokoříky (velký a přeslenitý), vraní oko čtyřlísté a dokonce i lilii zlatohlávek. Před padesáti lety běžnější petrklíč a konvalinky téměř vymizely. Lokální zajímavostí jsou rozsáhlé a šířící se plochy fialově kvetoucí měsícnice. Maliníkem, lískou, trnkou, různými růžemi, dalšími druhy keřů a břízou úspěšně zarůstají donedávna vysekávané svahy železničního náspu. Z okolí náspu železnice tak mizí traviny s bíle kvetoucím lomikámenem zrnatým, rožci, vysokým zvonkem broskvo-listým, vzácnějším zvonečником klasnatým, žlutě kvetoucím náprstníkem, řada hluchavkovitých a dalších rostlin...

Břehy řeky Jihlavy a její niva jsou ovlivněny vysokým obsahem živin přinášejících za vysokých stavů vody. Vysoké obsahy živin ničí přímo na břehu rostoucí osiky a topoly. Na druhé straně se v pobřežních porostech daří nejen kopřivám, bodláči a okoličnatým rostlinám, ale je v nich hojný i zajímavě vonící tužebníček jilmolistý. Podél řeky se objevují i vzácnější rostliny, většinou ze zahrádek – orobince, některé liliovité, chráněný kosatec žlutý či popínavý *Echinocystis* příbuzný melounům...

Podrobně se rostlinstvem v této lokalitě zabývá RNDr. Josef Zlámalík ve Vlastivědném sborníku Vysočiny, odd. věd přírodních, XV., str.119–134, Muzeum Vysočiny r. 2001

Praktický rádce

ENERGETICKÉ ÚSPORY NA DOMĚ I V DOMĚ

Ing. Jana Kotoučková, Ekoinfocentrum Jihlava

I když se zrovna nechystáme rekonstruovat dům, nebo bydlíme v pronajatém bytě, přesto můžeme dosáhnout souborem několika opatření energetických úspor.

ÚSPORY BEZ NEBO S MENŠÍMI INVESTICEMI

OKNA A DVEŘE

Průvanu pode dveřmi zamezte prahem s těsněním. Instalací těsnění, např. u dřevěných zdvojených oken snížíte únik tepla okny až o 50%.

Dalším snížením úniku tepla okny dosáhneme instalací reflexní folie.

TOPENÍ

Ve sklepních prostorách a chodbách tepelně izolujte potrubí topného systému a teplé vody.

Starší termostaty obvykle nejsou tak citlivé jako novější typy. Vyměňte je. Dokonce investice do dražšího, programovatelného modelu se vám díky úsporám brzy vrátí.

Umožní vám naprogramovat snížení teplot v požadovaném časovém období. Můžete tak ušetřit 15% energie a instalací vnějšího čidla (ekvitermní regulace – reaguje na změny venkovní teploty) dosáhnete dalších úspor.

OHŘEV A ÚSPORA VODY

Optimální nastavení teploty ohřevu vody je 45–50°C s občasným jednorázovým zvýšením na 70°C pro likvidaci bakterií.

Při mytí a čištění zubů nenechávejte trvale téci vodu, zvláště ne teplou.

Neumývejte nádobí pod trvale tekoucí vodou.

Dbejte na těsnost kohoutků. Jedním, pouze slabě kapajícím kohoutkem odkape asi 170 l za měsíc (10 kapek za minutu).

Teplou vodu z průtokového ohříváče nastavte na co nejnižší a už ji dále nemíchejte se studenou vodou.

VYTÁPĚNÍ A OCHLAZOVÁNÍ PROSTOR

Každý 1 stupeň Celsia, o který snížíte nastavení termostatu v zimním období, přinese úsporu 5% v nákladech za vytápění.

Pouze temperujte místnosti, které nejsou trvale užívány, jako například pokoj pro hosty.

Dodržujte doporučené teploty: obývací pokoj 20–22°C, ložnice 18–20°C, dětský pokoj 20°C, koupelna 22–24°C, chodby 17°C. Při odchodu z domu se vyplatí snížit teplotu na 17°C, při delší nepřítomnosti i na 15°C.

Pocit tepla ovlivňuje relativní vlhkost vzduchu. V místnosti s velmi nízkou vlhkostí je pro dosažení stejného pocitu tepla potřeba zvýšit teplotu o 2 až 3 stupně. Proto je dobré udržovat vlhkost vzduchu na 40 až 50%.

Za horkých slunečních dnů zatáhněte závěsy nebo otočte žaluzie, abyste zabránili ohřívání místnosti skrz okna. Uspoříte za klimatizaci, případně větráky. To samé opatření v zimě může omezit únik tepla oknem. Pozor na překrytí radiátorů. Kolem nich umožněte volné proudění vzduchu.

Vyčistěte nebo vyměňte filtr v pračce vzduchu jednou měsíčně. Kromě toho, že budete mít v bytě méně alergenů, zvýšíte tím účinnost zařízení.

Ujistěte se, že tělesa ústředního vytápění zapuštěná v registrech v podlaze, nejsou překryta koberci nebo nábytkem.

Vypínejte větráky v kuchyni a na toaletě ihned, jakmile nejsou potřeba. Zapnuté odvádějí teplo (v létě chlad) pryč.

Není někde v domě nepoužívaný krbový komín, kterým by unikalo teplo? Takový lze dočasně nebo trvale zaslepit.

Krbová vložka se skleněnými dvířky zredukuje tepelné ztráty a zvýší účinnost.

Klimatizační jednotka, která je vně domu, by měla být umístěna ve stínu, např. stromu nebo střechy.

Klimatizování na teplotu o stupeň, dva vyšší než jste zvyklí, prakticky nerozeznáte a přitom ušetříte.

Jestliže máte studenou podlahu, zvažte její pokrytí celoplošným kobercem. Zima od nohou totiž navozuje potřebu přitopit si, ačkoliv s celkovou teplotou v místnosti to ještě nemusí být tak špatné.

Stropní nebo podlahový větrák vás do určitých teplot ochladí stejně jako klimatizace, ale má menší spotřebu.

Větrejte krátce a intenzivně. Vzduch se vymění, ale stěny pokoje zůstanou teplé. Když však větráme dlouho, stěny se ochladí a následně spotřebujeme mnoho energie na znovu vyhřátí.

Zavírejte dveře do chladnějších místností.

U podlahového vytápění je důležitá správná regulace. Má větší setrvačnost, než radiátory.

Použitá a doporučená literatura:

[1] ČSN 730540–2.

[2] Srdečný, K.: *Energeticky soběstačný dům*. ERA, Brno, 2006, dotisk 2007.

[3] Beranovský, J., Truxa, J.: *Alternativní energie pro váš dům*. ERA, Brno, 2004.

[4] Macholda, F., Srdečný, K.: *Úspory energie v domě*. Grada, Praha, 2004.

[5] Kol. autorů: *Spotřebitelské otázky a odpovědi ekologických poraden*. STEP, 2001.

[6] Šála, J.: *Zateplování budov*. Grada, 2000.

[7] Barták, K.: *Nejčastější problémy při rekonstrukcích domů*. Grada, 1998.

[8] Barták, K.: *Fasády a jejich rekonstrukce*. Grada, 1996

[9] Balík, M.: *Vysušování zdiva I.-III.* Grada, 2002.

[10] Nagy, E.: *Nízkoenergetický ekologický dům*. Jaga Group, 2002.

[11] Ladener, H. a kol.: *Jak pořídit ze staré stavby nízkoenergetický dům*. HEL, 2001.

EKOINFOCENTRUM

EIC – vzdělávání a osvěta v oblasti udržitelného způsobu života a ochrany životního prostředí

Ekoinfocentrum Jihlava vám poradí v oblasti energetických úspor a stavbách nízkoenergetických domů, přírodních zahrad, ekologie domácnosti včetně ekologicky šetrných výrobků, třídění odpadů, ochrany přírody včetně kácení stromů, biozemědělství a biopotraviny, ekoagrotistiky a v dalších otázkách ochrany životního prostředí. K dispozici je studovna s literaturou a volně vzdělávací a informační materiály na uvedená témata včetně výukových materiálů pro školy.

Poradna otevřena 3x v týdnu pro veřejnost:

- * PO (13–17h) – poradna energetické úspory, NE domy a pasivní domy,
- * ST (13–17) – všeobecná poradna,
- * ČT (9–13) – všeobecná poradna.

EKOINFOCENTRUM

Sídlo: Brněnská 20, 586 01 Jihlava

Adresa: Věžní 1, 586 01 Jihlava

mobil: 721 862 692, e-mail: ekoinfo@centrum.cz

www.ekoinfo.ecn.cz

Nevládní organizace v kraji Vysočina

O.S. SEM „SLUNEČNICE“

V Horní Krupé u Havlíčkova Brodu se letos v roce 2008 dalo do práce nové občanské sdružení SEM (Sdružení evangelické mládeže) Slunečnice. Jeho cílem je vybudovat ve 140 let starém domě bývalé církevní školy Středisko ekologické výchovy a venkovského života. Vesnice je položena v krásném a zajímavém terénu, který bude možno mnohostranně využívat a dotvářet. V bezprostředním okolí jsou louky, úvozová cesta, meze, remízky a jiná roztroušená zeleň. Stará škola je majetkem místního sboru Českobratrské církve evangelické a bude, stejně jako zahrada a další přilehlé pozemky, občanskému sdružení dlouhodobě svěřena k užívání.

V prvním roce činnosti krupští slavili Den Země velkým uklízením okolo silnic a hrami pro děti s tematikou nakládání s odpady, další aktivity již vždy souvisely se dvěma hlavními probíhajícími projekty střediska. Prvním je přírodovědný kroužek pro děti z Krupé a okolí, děti se v něm od září scházejí každé páteční odpoledne a věnují se poznávání přírody a krajiny jejich domova, práci se dřevem a dalším rukodělným činnostem i hrám. Dětem se moc líbilo třeba moštování, beseda se zahradníkem o ovocných stromech, výroba budek pro ptáky a rozhodně taky Drakiáda, která se v Horní Krupé pořádala již třetím rokem.

Hlavním úkolem střediska v nadcházejícím roce je, kromě pokračování v započaté práci, první fáze rekonstrukce budovy, na kterou stále sháníme zbývající finance.

Naším přáním a záměrem je vytvořit na Vysočině místo, kde výchova k odpovědnému vztahu k životnímu prostředí bude v souladu s výchovou k úctě k Božímu stvoření v křesťanském smyslu.

Kontakt:

David Šorm – farář

Horní Krupá 63, 580 01 Havlíčkův Brod 1,

tel: 569 436 235, mob: 739 244 611, Skype: djsorm, ICQ: 288-201-127

<http://horni-krupa.evangnet.cz/>

Přehled neziskových organizací v kraji Vysočina naleznete na internetových stránkách:

www.neziskovka.cz, www.kous.cz.

Přehled neziskových organizací působících v oblasti životního prostředí v kraji Vysočina pak na **www.ekovysocina.cz**.

Vydalo Regionální centrum Českého svazu ochránců přírody pro kraj Vysočina ve spolupráci s Chaloupky o.p.s., školská zařízení pro zájmové a další vzdělávání.

CHALOUPKY o.p.s.

Chaloupky o.p.s., Kněžice 109, 675 21 Okříšky, www.chaloupky.cz, e-mail: info@chaloupky.cz, tel.: 567 216 881, 731 440 922 (Iveta Machátová); na základě došlých příspěvků sestavila: Iveta Machátová; foto na titulní straně: Vydra říční, foto Ing. Václav Hlaváč
Příspěvky do příštího čísla zasílejte do 31.5.2009 v elektronické podobě na e-mailové adresy: iveta.machatova@chaloupky.cz, popř. klasickou poštou. Uveřejněné články nemusejí vyjadřovat názor redakce. Za obsah příspěvků odpovídá jejich autor, redakce si vyhrazuje právo došlé příspěvky upravovat či krátiť. Zdarma. Grafické zpracování a tisk: Trifol Jihlava. ISSN 1802-596X. Únor 2009

Připravované akce na únor – červenec 2009

Plán akcí neziskových organizací v oblasti životního prostředí v kraji Vysočina. Pro aktuální informace se obraťte na pořadatele, sledujte internetové stránky organizací nebo www.ekovysocina.cz.

Datum	Název akce	Pořádající organizace
ÚNOR 2009		
sobota 28. 2.	Seminář o ochraně přírody – poznatky z odborného semináře v lednu	ZO ČSOP Kněžice, Ing. Václav Křivan, www.chaloupky.cz
BŘEZEN 2009		
sobota 7.3.	Soví noc na Křemešniku u Pelhřimova	o.s. Zelené srdce, Pavel Koubek
22.3.	Zahájení ankety Studánka Vysočiny roku 2009	o.s. Zelené srdce, Pavel Koubek
DUBEN 2009		
začátek dubna	Stěhování obojživelníků v lokalitě Smrdov u Humpolce	o.s. Zelené srdce, Pavel Koubek
neděle 19. 4.	Za ptačím zpěvem – vycházka do okolí Velkého Meziříčí pod vedením zkušené ornitoložky Dany Konečné.	SEV Ostrůvek, Velké Meziříčí, www.chaloupky.cz , tel. 566 522 831
neděle 19. 4.	Otvírání studánek v Mladých Bříštích u Humpolce	o.s. Zelené srdce, Pavel Koubek
25. – 26. 4.	Den Země v Horní Krupě ve středisku Slunečnice	Středisko Slunečnice, Horní Krupá
sobota 25. 4. 2009	Den Země v Balinském údolí, Velké Meziříčí	SEV Ostrůvek, Velké Meziříčí, www.chaloupky.cz , tel. 566 522 831
neděle 26. 4. 2009	Den Země ve středisku Chaloupky	Středisko Chaloupky, Kněžice www.chaloupky.cz , tel. 568 870 434
KVĚTEN 2009		
čtvrtek 7. 5.	Cesta za kvákajícím bratrstvem – přednáška, promítání a praktické ukázky výzkumu obojživelníků. Pozdní vycházka do terénu pod vedením Vlastimila Káni.	SEV Ostrůvek, Velké Meziříčí www.chaloupky.cz , tel. 566 522 831
8. - 10. 5. 2009	Archeovíkend II. na Chaloupkách	Středisko Chaloupky, Kněžice www.chaloupky.cz , tel. 568 870 434
sobota 9. 5.	Vitání ptačího zpěvu na Křemešniku u Pelhřimova	o.s. Zelené srdce, Pavel Koubek
14. – 17. 5. 2009	Exkurze do Slovenského krasu	Středisko Chaloupky, Kněžice www.chaloupky.cz , tel. 568 870 434
sobota 16. 5.	Jinošovské studánky	www.jinosov.cz , www.hluboke.cz
sobota 16. 5.	Výprava na rozkvetlé louky – cyklovýlet do okolí Velkého Meziříčí spojený s prohlídkou vstavačových luk.	SEV Ostrůvek, Velké Meziříčí www.chaloupky.cz , tel. 566 522 831
22. – 24. 5. 2009	Zelená stezka – Zlatý list – 12.ročník krajského kola přírodovědné soutěže pro dětské kolektivy	ČSOP Kněžice, Iveta Machátová www.chaloupky.cz
neděle 31. 5. 2009	Louka plná orchidejí	ČSOP Kněžice www.chaloupky.cz
květen 2009	Slavnostní otevření studánky Panny Marie u Vyskytné	ZO ČSOP Jihlava, Karel Holub
ČERVEN 2009		
19. – 21. 6. 2009	Víkend s bylinkami	Středisko Chaloupky, Kněžice www.chaloupky.cz , tel. 568 870 434
pátek 12. – neděle 14. 6.	Přijďte pomoci jarní přírodě – brigáda na pomoc přírodě	ČSOP Kněžice www.chaloupky.cz
ČERVENEC 2009		
5. – 10. 7. 2009	Putování polskými parky	Středisko Chaloupky, Kněžice www.chaloupky.cz , tel. 568 870 434
20. – 31. 7. 2009	Kosení 2009 – letní akce na pomoc chráněným územím	ČSOP Kněžice www.chaloupky.cz
27.7. – 3.8.	Letního pobytu Slunečnice zaměřený na pokračování v budování naučné stezky a také na rekonstrukce objektu střediska Slunečnice.	Středisko Slunečnice, Horní Krupá

RWE Transgas Net. Blíž přírodě.

Foto: Alena Pončová

Mlok skvrnitý patří v České republice k silně ohroženým druhům živočichů. Díky projektu RWE Transgas Net. Blíž přírodě. jej mohou lidé volně spatřit v přírodní lokalitě Mločí studánka na Frýdecko-Místecku. Území patří mezi 23 přírodně významných míst, která byla dosud zpřístupněna. V následujících dvou letech bude veřejnosti nově otevřeno minimálně dalších 20 lokalit. RWE Transgas Net je generálním partnerem Českého svazu ochránců přírody a projektu Revitalizace rašelinišť v Krušných horách.

RWE Transgas Net – Váš spolehlivý přepravce zemního plynu.